

**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Statsråden

Næringskomiteen på Stortinget
Rune Støstad
Næringskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
Rune Støstad

Vår ref
26/489-

Dato
20. mars 2026

Uttalelse Dokument 8:149 S (2025-2026) Representantforslag om økt produksjon og eksport av norsk lokalmat og drikke

Jeg viser til brev fra Stortingets næringskomité datert 6. mars 2026 og til representantforslag 8:149 S (2025–2026) fra stortingsrepresentantene Erlend Larsen, Margret Hagerup, Kari Sofie Bjørnsen, Monica Molvær, Haagen Poppe, Ove Trellevik og Bård Ludvig Thorheim om økt produksjon og eksport av lokal mat og drikke.

Jeg er glad for den oppmerksomheten dette representantforslaget vier til lokalmat. Og jeg er enig i at dette er en viktig del av norsk landbruk som bidrar til at de samlede ressursene i jordbruket utnyttes på en god måte.

I det følgende vil jeg samlet gå gjennom forslagene i representantforslaget:

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en egen stortingsmelding om økt produksjon og eksport av lokal- og spesialmat.
2. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at norsk mat og drikke kan gis en større plass i det eksportrettede virkemiddelapparatets arbeid, og at det eksportrettede virkemiddelapparatet gis økt fleksibilitet i den sammenheng.
3. Stortinget ber regjeringen utvide muligheten for lokale produsenter av alkoholholdige drikkevarer, slik som vin, sterkøl og sider, til å selge varene sine til besøkende og vise frem sine produkter.

Til grunn for arbeidet med lokalmat og -drikke ligger Matnasjonen Norge strategien som kom i 2021, samt Oppskrift for mer lokalmat- og drikke fra 2025. Lokalmat omtales også i Meld. St. 11 (2023–2024) Strategi for auka sjølvforsyning av jordbruksvarer, samt Veikart for reiselivsnæringen fra 2024 hvor mat og matopplevelser omtales som en ressurs inn i

utviklingen av reiselivet. Vi har en visjon for Matnasjonen Norge om at i 2030 skal mat være en kilde til matglede, stolthet, god helse og fellesskap i hele befolkningen, og et synlig element i turistlandet Norge. Vi jobber på flere fronter for å styrke bruken av norske råvarer, fra regjeringens side, og å fremme norsk råvarer henger sammen med beredskap, økt verdiskaping, økt kunnskap og økt rekruttering til mat- og måltidsbransjen,

I Oppskrift for mer lokal mat og drikke, omtales både økt produksjon og betydningen av lokalmat og drikke blant annet for reiselivsnæringen. Gårdens ressurser og bidrag til reiselivet er uten tvil med på å øke den regionale verdiskapingen i Norge. Utviklingen innenfor sidernæringen er et godt eksempel på hvordan utviklingen i landbruket har positiv betydning for det distriktsbaserte reiselivet. En endring i alkoholloven som tillot salg av blant annet sider direkte fra produksjonssted i 2016, åpnet for utvikling av det opplevelsesbaserte reiselivet, og har vært et viktig bidrag til å skape flere opplevelser i det norske reiselivet utover det naturbaserte. I tillegg har det bidratt til produktutvikling og innovasjon i næringen, noe som har utvidet utvalget og mangfoldet av norske drikke både med og uten alkohol. Regjeringen arbeider nå med et forslag til en ordning for å utvide mulighetene for salg av alkohol direkte fra produksjonssted. Det tas sikte på å sende et forslag på høring før sommeren. Målet er å støtte oppunder og bidra til utvikling av Norge som reiselivsdestinasjon. Et premiss for en slik ordning er at Vinmonopolets posisjon ikke utfordres.

Det finnes i dag en rekke virkemidler for å fremme lokalmat og drikke. Lokalmatprodusentene har tilgang til virkemiddelapparatet både gjennom de generelle næringsrettede virkemidlene og landbruksvirkemidlene i Innovasjon Norge, samt andre virkemidler og ordninger slik som Kompetansenettverk for lokalmat og regionale tilskuddsmidler. Det arbeides også godt regionalt for å fremme lokalmat, øke andelen lokalprodusert mat i det offentlige, og for å koble mat- og reiselivsnæringen tettere sammen.

Regjeringen har et klart mål om å gjøre forenklinger for næringslivet, blant annet gjennom å redusere bedriftenes kostnader knyttet til offentlige krav og innrapporteringer. Dette arbeidet favner også virksomhetene som produserer og foredler mat. Samtidig vil jeg fremheve at regelverket på matområdet er harmonisert i EØS-avtalen og gjelder for alle virksomheter som produserer mat. Når det gjelder forenklinger for å starte salg, bearbeiding og produksjon av lokalmat, har Mattilsynet utviklet nyttig veiledningsmateriell og gir god informasjon blant annet på sine nettsider rettet mot lokalmatprodusenter.

Det generelle eksportrettede virkemiddelapparatet er tilgjengelig for bedrifter som produserer mat og drikke. Utfordringen for lokalmat er at produksjonsvolumene generelt er små. Dette gjør det krevende å være leveransedyktig i større eksportmarkeder, og en eventuell eksport vil for de fleste lokalmatprodusenter måtte rettes inn mot spesialmarkeder i enkelte land. Per i dag er det også økende etterspørsel etter lokalmatprodukter i det norske markedet, noe tall for omsetning av lokalmat og drikke viser. I 2025 ble det omsatt for 13 mrd. kroner, en økning på 1,26 mrd. kroner fra året før. Det norske markedet har også relativt sett høy betalingsvillighet for slike produkter, og for mange produsenter vil det derfor være mer lønnsomt å arbeide for å øke omsetningen i norske markedskanaler, heller enn å rette seg

inn mot eksportmarkedet. Samtidig ser vi initiativ fra næringa selv, fra blant annet siderprodusenter, som har ambisjoner om å nå markeder utenfor Norge. Dette gjør at det kan være grunnlag for å vurdere et spisset initiativ på eksport med bruk av eksisterende virkemidler og verktøy.

Mattilsynet har i sitt samfunnsoppdrag å arbeide for markedsadgang. Land utenfor EU/EØS stiller ulike krav til norske produsenter, og det kreves blant annet et helsesertifikat, som bekrefter for grensekontrollen i importlandet at varene er produsert av en virksomhet som er godkjent av Mattilsynet og at importlandets krav til mattrygghet og dyrehelse er ivaretatt. Det kan være svært ressurskrevende å åpne for markedsadgang for norske varer, og slike prosesser kan ta opptil 5-10 år. Dersom Mattilsynet skal prioritere eksport av landbruksvarer høyere enn i dag vil det kreve mere ressurser. Handel med land innfor EU/EØS-området er enklere, da matområdet er harmonisert, og mat og drikke produsert i Norge etter harmoniserte regler kan omsettes innenfor hele EU/EØS-området.

Vi har behov for mer kunnskap om lokalmatens ringvirkninger i reiseliv, kultur og øvrig næringsliv. Dette er noe vi må jobbe videre med, og det vil legge grunnlag for å videreutvikle og styrke verdiskapingen i både lokalmat- og reiselivsnæringen basert på landbrukets ressurser.

På bakgrunn av det jeg har redegjort for over mener jeg vi allerede har gode strategier og virkemidler for arbeidet med lokal mat og drikke. Min vurdering er derfor at det ikke er behov for en stortingsmelding som foreslått, men at vi må jobbe målrettet med videre utvikling av virkemidler og mer kunnskap om ringvirkningene av lokal mat- og drikkeproduksjonen. På denne bakgrunn er min anbefaling at forslagene ikke vedtas.

Med hilsen

Nils Kristen Sandtrøen